

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

דבר מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת בשלח תשפ"ד שנה י | גליון מס' 518

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

התנאה לפניו בברכה נאה

בתוך שירת הים הנאמרת על ידינו מדי בקר, ומקורה בפרשתנו, אנו מזכירים את הפסוק (טו ב): "זה א-לי ואגוהו אלקי אבי וארמנהו", ממנו למדו חכמים (שבת קלג ב) את חובתנו להתנאות לפני ה' על ידי קיום מצוותיו בהדור ובגוי. ואכן, מתוך אהבת התורה והמצוות, הלכות הדור מצוה משרשות בכל ארחות חיינו.

אמנם, ברוח דברי הזהר הק' (נשא קלד א) שהפל תלוי במזל ואפלו ספר תורה שבהיכל, אף בענין זה נתן להבחין בין מצוות שאנו מרגלים להדר בהן באפן מיחד, כארבעת המינים, כתיבת ספר תורה, נר חנוכה ועוד, לבין מצוות שמשים מה איננו מקפידים לנהג בהן בגוי והדור.

כך הן אמירת הברכות ועגית אמן, שאם כי לצערי עדין נדרשים אנו לעסק ולעורר טוב ושוב על עצם קיומן כהלכתו, בנוגע להדור בהן הכל יסמימו שיש מקום רב לשפור.

ההדור באמן מתחיל בהדור בברכה. ובענין זה יש לדעת שברכה בהדור אינה כוללת רק את אמירתה בקול ובכונה, בשפה ברורה ובנעימה, כדת וכהלכה, אלא אף את החובה לודא לפני אמירתה שיש מי שיענה אחריה אמן כהלכה.

כחלק מהלכות הדור מצוה, מטל על המברך לדאג שברכתו תענה באמן, ומי לנו גדול מהזהר הקדוש האומר בענין זה דברים ברורים (עקב רעא א): "רק ברכה שענו עליה אמן היא ברכה שלמה פראוי להיות!"

אוסף ואמר כי אף באפן שבו דרשו חכמים את דין ההדור במצוות מהפכות: "זה א-לי ואגוהו", נתן למצא קשר מיחד למצוות עגית אמן, שכתב דרשו (שבת שם): "התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סכה נאה" וכו'; מלבד שפדוע 'סוכה' בגימטריה 'אמן', לשון "התנאה לפניו" מלפדת, כי אין די בהתנאות, אלא יש לעשות זאת "לפניו", ואיזו מצוה מתאימה להגדרה זו יותר ממצוות עגית אמן, שעליה אמרו חכמים (דבר ז א): "אין גדול לפני הקב"ה יותר מאמן שישראל עונים".

נקפיד להתנאות לפני הקב"ה מדי בקר באמירת ברכות השחר בהדור, ובהמשך היום בכל הברכות כולן, וללא ספק נזכה לשמירה עליונה ולשפע ברכה והצלחה בכל מעשי ידינו.

בקרית את "זה א-לי ואגוהו".

שבת שלום,

ע"ד ר' אהרן שניידמן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

הקב"ה מקדים רפואה למכה

"ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך והישר בעיני תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפואך" (טו כו)

חכמים (סנהדרין קא א) כבר תמהו: אם מבטיח לנו הקדוש ברוך הוא שלא ישים עלינו את מחלות מצרים, לשם מה נזדקק לרפואה?

באר רבי בגימין הפהו ויטאלי, מגדולי חכמי איטליה:

פגנת הפתוב הוא ללמדנו את מאמר חכמים (מגלה יג ב): "אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחלה... אבל אמות העולם אינו כן, מכה אותן ואחר כך בורא להן רפואה". וכך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: "אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך", אזי: "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך" - לא אשים עליכם מחלה כדרך שאני שם על המצרים - מכה ואחר כך מרפא, "כי אני ה' רפואך" - כי לכם בראתי רפואה עוד טרם שלחת המכה (גבול בגימין ח"א דרוש נד).

הוסיף ואמר רבי דוד שפרבר, רבה של בראשוב, כי על ענין זה משבחים אנו בפיוט "וכל מאמינים" הנאמר בימים הנוראים: "וכל מאמינים שהוא קשה לכעס, הרחום ומקדים רחמים לרגז" (מכתם לוד' מועדים עמ' קנ).

שירת מרים נאמרה בצבור

"ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" (טו כא)

יש להבין: מדוע מכנה שירתה של מרים בלשון 'עניה' - 'ותען'? עוד יש להבין: מפני מה נאמר "ותען להם" - בלשון זכר, ולא "ותען להר"?

באר רבי חיים הלוי מבריסק:

אמרו חכמים (חלו צא ב): "אין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל שירה למטה". ומדוע? משום שפכל דבר שבקדשה, אף השירה צריכה להאמר בצבור, דהיינו במעמד עשרה מישראל, ולפי שלמלאכים אין דין 'צבור', אין הם יכולים לומר שירה לבדם, ורק כשפותחים ישראל באמירת שירה, יכולים הם להצטרף אליהם.

סוד זה מדיק אף בנסח קדשת מוסף: "כבודו מלא עולם משרתיו שואלים זה לזה איה מקום כבודו [להעריצו], לעמתם ברוך יאמרו"; כיון שכבודו יתברך מלא עולם, משתוקקים משרתיו לומר לפניו קדשה, אולם כאשר הם "שואלים זה לזה, איה מקום כבודו" - איה המקום והזמן שנוכל לומר קדשה לפניו? משיבים כנגדם, כי כיון שלצמירת קדשה צריך עשרה מישראל, לכן רק כשיפתח ישראל באמירת קדשה, אזי "לעמתם ברוך יאמרו".

זו אף משמעות הפסוק שלפנינו: לפי שלנשים אין דין 'צבור', לפיכך לא פתחה מרים בשירתה עד ששוררו ישראל, ובאותו מעמד ענתה כנגדם ואף היא אמרה שירה (נחלת בגימין).

פרוץ המכין מצעדי גבר

אצל אחיו ר' אליהו היה המצב שונה; עקב מסת הפצועים הבלתי נתפסת שארמה לבית החולים באותן שעות, לא התפנה איש לבדוק את מצבו, והוא נאלץ להמתין בצד, מתפתל מכאבים.

רק לאחר שצרח מרב כאב, התעוררו אנשי הצוות לקרא לרופא שיבחנו את מצבו. הרופא נבהל ממצב הרגל והפנה את ר' אליהו לנתוח חרום מידי, תוך כדי שהוא מפטיר כי זהו המוצא האחרון שאולי יצליח להציל את רגלו מקריחה.

שעות ארוכות נמשך הנתוח, וגם לאחריו הרופאים לא היו מרצים. הם אמרו לר' אליהו כי לצערם רב הורידים ברגלו נקרעו וכמעט בלתי נתן לחברם מחדש, כך שאם בתוך כמה שעות לא יראה שפור במצב הרגל, הם יאלצו לכתרה.

כשר' אליהו שמע על כך הוא פרץ בבכי תמרורים. ביוזעו כי גורל חייו התמינים מנח עתה על כך המאזנים, הסיק כי הדבר הנכון ביותר עבורו בשעה זו הוא פשוט להתפלל. וכך, במשך השעות הרבות שהמתין לבדיקה החוזרת, נשא ר' אליהו תפלה מתמשכת לבנורא העולם שיציל את רגלו, כדי שיוכל להמשיך לנהל את חייו באופן תקין.

ר' אליהו התפלל ללא הרף, והלא יאמן קרה

באבק ובקסיסי זכוכית, מלא את חלל בית הכנסת.

רקטה פוגעה בבית.

כמה שניות של הלם חלפו עד שהחלו להשמע גניחות הפצועים. בראשונה נשמעו זעקותיו של אחינו של הרב דחבש, בנו של אחיו ר' אליהו. אביו מהר לגשת אליו, אולם משרק פסע פסיעה אחת, התמוטט תחתיו. הוא חש בכאב נורא המפלח את רגלו, ובדם המתחיל לזרם ממנה.

הרב דחבש פנה לעבר אחיו ובחן את רגלו. הפציעה הייתה קשה ונדרשה חסימת עורקים מיידית. מבלי לחשב פעמים הוא הסיך את העניבה מצוארו, התקין ממנה חוסם עורקים מאתרו ומהר לרוץ לביתו לטל את תיק העזרה הראשונה. כשנכנס לבית הצטמר. הפגיעה הישירה הרסה את הבית לחלוטין. אך בקשי אתר את התיק בין ההריסות, ועם שובו נחרד לשמע כי גם אשתו ואחניתו בין הפצועים. טלפון למד"א בהירי כי עקב העמס לא יבוא אליהם אמבולנס בקרוב, והרב דחבש נאלץ להעלות את הפצועים לרכבו הגדול ולשעט במהירות לעבר בית החולים הקרוב.

במהלך הדרך התברר כי בית החולים הקרוב עמוס ואין ביכולתו לקלט פצועים נוספים, וכיון שבפציעות של אשתו ואחיו היה כדי

סכון חיים, החליט לנסע לאחד מבתי החולים במרכז הארץ. בדרך הדרך מצבו של אחיו, ובהזדמנות הראשונה שנתן היה לעשות זאת, חבר הרב דחבש לאמבולנס וזה העבירו לבית החולים, והוא המשיך עם רעייתו ועם יתר הפצועים לעבר מרכז הארץ.

תוך כדי נסיעה הרהר הרב דחבש במה שנותר מאחור. מסתבר כי מרבית המתפללים ששהו מחוץ לבית כמעט לא נפגעו, מלבד אי אלו רסיסים שפגעו ברגליהם. לעמת זאת בבית, שם פגעה רקטה באפן ישיר, התרחש גס של ממש.

בהשמע האזעקה התחבאו ילדיו הצעירים מתחת לשלחן, בהסבירים במתימות כי השלחן שהוא כמזבח בודאי יגן עליהם. ואכן למרבה הנס, כל תקרת הבית קרסה, מלבד חלק התקרה שעל גבי השלחן. אנשי מס רכוש שבאו לאחר כמה ימים להעריך את הנזק, לא האמינו שמישהו יצא חי מהבית, ועוד ללא פגע.

רעייתו ובתו של הרב דחבש, לאחר תקופת החלמה, שבו לכחותיהן כמעט לחלוטין, אך

האזעקות התכופות שנשמעו בעיר נתיבות בבקרו של חג שמחת תורה, למדו על ארוע קשה שמתרחש, אולם תושבי העיר טרם ידעו על גדלו והקפו הנורא, ובהגיע שעת הכשר מהרו לצאת לבית הכנסת לתפלת החג.

בני משפחתו הברוכה של הרב בריוחאי דחבש שיחיה, המכר בעיר כחובט בכיר ואיש

שעות ארוכות נמשך הנתוח, וגם לאחריו הרופאים לא היו מרצים. הם אמרו לר' אליהו כי לצערם רב הורידים ברגלו נקרעו וכמעט בלתי נתן לחברם מחדש, כך שאם בתוך כמה שעות לא יראה שפור במצב הרגל, הם יאלצו לכתרה.

טלית מכתמת בדם בבית הכנסת שבחצר משפחת דחבש בנתיבות

חסד מפלא, לא היו צריכים ללכת רחוק; בתקופת הקורונה הם הקימו בחצר ביתם בית כנסת זמני, ומאז הוא לא חדל מלפעל. כך, בבקרו של החג, למרות האזעקות, התאספו למעלה משלושים מתפללים בבית הכנסת כשרבם מבני המשפחה. התפלה התנהלה כסדרה, מלבד אי אלו פעמים שהצבע האדם הבריח את המתפללים למרחב המוגן הסמוך.

לקראת סיום התפלה, בעת ברכת כהנים של מוסף, בעוד ילדיו של הרב דחבש מסתופפים תחת טליתו כמנהג, נשמעה שוב אזעקה, ומיד לאחריה פיצוץ נורא. עשן כבד, מהול

מתוך דברי רבנו ביהי כפרשתנו (שמות יד לא) על טעם מצות עניית אמן וגדל מעלתה

עניית אמן היא קיום הברכה

ועל זה אמרו (נזיר סו ב): גדול העונה אמן יותר מן המברך. ובאור הענין: כי המברך מעיד בברכתו של הקדוש ברוך הוא שהוא מקור הברכה, והעונה אמן הוא מקים השטר והוא העקר, שאין קיום העדות בעד ראשון אלא בעד שני שהעדות נגמר על ידו, והעונה אמן הוא העד השני, וצריך הוא שיצטרף עם העד הראשון שהוא המברך, פי עמו העדות קים.

1. לשון 'קיום' אלא לשון 'האמנה'. ופרש רש"י (ד"ה בו אמנת) שהעונה אמן אחר דבר תחנה ששומע מחברו, הרי הוא מאמן ומסכים עם הדברים ששמע, וכאלו אומר יהי רצון שיהיה כן (רש"י שם ד"ה בו אמנת).
2. בספרו 'כד הקמח' (שם) הביא רבנו פרוש זה בשם "ויש שפרשו". וכעין זה פרש ב'ארחות חיים' (דיו עניית אמן ס"ד).
3. בעניית אמן מסים העונה את העדות שבה פתח המברך, ולפי שהמסים דבר מצוה חשוב מן המתחיל בה, לכן אמרו חכמים "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ספת דוד פ"ש מש"כ אות לח, בבאר דברי רבנו). וראה תוספות הרא"ש (ב"ב ס"ג) שבאר שלכך "גדול העונה יותר מן המברך, לפי שהוא גומר המצוה".

1. וכן כתב הרא"ם (בראשית מב ט). וראה בטור ובשו"ע (קכד ו) שכתבו: "ויענו אמן אחר כל ברכה וברכה, בין אותם שיצאו ידי תפלה ובין אותם שלא יצאו, ובכונה שישונו בלבנו: אמת היא הברכה שברך המברך ואני מאמין בזה".
2. שכן בכך שמצהיר בעניית אמן על אמונתו בדברי המברך, הרי הוא מודה ומסכים להם.
3. הקונה דבר מחברו, והתנה המוכר עם הלוקח תנאי כל שהוא, וענה הלוקח אמן, קבל בכך דבריו וחייב לקיים התנאי (רש"י שבועות לו א ד"ה בו קבלת).
4. העונה אמן על שבועה כמוציא שבועה מפיו (רש"י שם ד"ה אמן).
5. בגסח הגמרא שלפנינו (וכן בירושלמי סוטה ב ה, ובדבר ז א) אין מזכר שאמן הוא אף

עניית אמן נתקנה לחוק האמונה

ומפני שהאמונה יסוד כל התורה כלה, תקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה בתפלה ובברכות לענות אמן, שהוא נגזר מלשון אמונה, ומלשון הודאה שמקבל עליו דברי המברך ומודה בהם. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבועות לו א): 'אמן קבלה', אמן שבועה, אמן קיום.

1. מדברי רבנו נראה שהוא סובר שתבת 'אמן' יסודה בתבת 'אמונה', וכך אף כתב בספרו 'כד הקמח' (ערך אמונה). והוא כפשוטו לשון הגמרא (שבת קיט ב): "מאי אמן? אל מלך נאמן" ומפרש רש"י: כך מעיד על בוראו שהוא על מלך נאמן, וכן משמע מדברי ה'מטה משה' (סוף סי' פח). ואולם ב'פרוש התפלות והברכות' לר"י בן יקר (ח"ב עמ' קיב) כתב שהשרש אמין מזכר בפסוק במשמעות של אמת, ככתוב (מלכים א' ח כו): "אמן נא דבריה" שפרושו "תאמתו נא דבריה". ואף ב'ד"ק' (יחזקאל כא כ) מביא בשם אחריו ר' משה שהמלה 'אמת' יסודה בתבת 'אמן', אלא "שנפלה הנו"ן". כך אף משמע מרש"י על הפסוק (שעיה סה טז): "אשר המתברך בארץ יתברך באלקי אמן", שפרש: "יתהלל שהוא עבד לאלקי אמן - אלקי האמת",

הודו

לשורר ולומר לכבוד ה'

"שירו לו זמרו לו שיהו בכל נפלאותיו"
דרש החפץ חיים: השירה והזמרה הן חלק חשוב בחיי היהודי, ואולם על האדם לדאג שהן יהיו מקדשות לכבוד ה' ותורתו. יסוד זה מלמדנו דוד המלך בפסוק זה: "שירו" אף דאגו שיהיה זה "לו"! "זמרו", אף זכרו לעשות זאת "לו". וממשיך כתוב ומורה: "שיחו" - אף שיחת רעים מתרת, ובתנאי שנושא שיחתכם יהיה: "בכל נפלאותיו".

חפץ חיים עה"ת פרשת נשא - מעשי למלך' אות ב

מצוה לספר בנסי ה'

"שירו לו זמרו לו שיהו בכל נפלאותיו"
הגרי"ז הלוי מברסקו היה אומר, כי הכתוב "שיחו בכל נפלאותיו" מלמד שיש חייב מיוחד על כל אדם לספר את הנסים והנפלאות שעשה עמו הקב"ה, זאת מלבד החייב להודות ולהלל על כך פדיו.

שירה מתוך ספור הנפלאות

"שירו לו זמרו לו שיהו בכל נפלאותיו"
הרוצה להגיע למדרגת "שירו לו זמרו לו", עליו לקיים "שיחו בכל נפלאותיו". שמתוך שאדם עוסק בספור נפלאות ה', מתמלא לבו ברגשות תודה והודיה לבוראו, והשירה והזמרה פורצות מפיו כמאלהו.

טיב התהלות' תהלים קז ב

בדכונם מבית ה'

לשאלת רבים
נתן להרשם לשמש
כנציג בני אמונים
בהילי הישיבות
הקדושות

מדי יום בשעות:
13:30-15:00
בטלפון: 053-414-91-91

וארשתיך לי באמונת אמן

חשובה, ומדוע שיבחרו להשתדף דוקא אתנו?! כנהוג, נקבעה לי תחלה פגישה עם אם הבחור. במשך שעה ארצה שוחחנו בנעימות, ולקראת סיום השיחה היא שאלה אותי: 'האם אינך מפירה אותי?' התפלאתי למשמע השאלה, והגברת נסתה לעורר את זכרוני; 'את זוכרת? לפני כשבועים... בתחנה...'

רק אז נפל לי האסימון... נזכרתי מיד בבקר ההוא. כמו תרחיש דמיוני התברר לי לתדהמתי כי באותו מפגש אקראי נשאתי חן בעיני האשה, וזו ראתה בי מעמדת מציינת לשדוף עם בנה כליל המעלות. כאמור, מדבר היה בבחור מצין משכמו ומעלה, והמשפחה... כבר אמרנו, משפחה אמידה ומיחדת.

השדוף התקדם בקצב מהיר, וכמה ימים לאחר מכן היה לעבדה מגמרת.

במסבת הארוסין שנחגגה ברב פאר, נשא אבי שליט"א דברים, ובתוכם קרא על אפן התגלגלותו המפלאה של השדוף את הפסוק (הושע ב כא): 'וארשתיך לי באמונה'.

אכן כן, הרבה דרכים למקום, אבל דרך נהדרת שכזו - דרך של אמונה - יש רק אחת, ואותה סללתם אתם, בני אמונים!

בתודה על כך, ובברכה שתזכו להמשיך בפעולותיכם הכבירות, להרבות עוני אמן ואומרי ברכות השחר בצותא בכל מקום ובכל פנה, עד שזנכה להתגשמות הפסוק: 'וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן'.

הספור שלפנינו התרחש לפני שנים מספר ונשלח אלינו בשעתו בידי בעלת המעשה, תלמידת אחד הסמינרים בירושלים. הנה הוא לפניכם בשנויים מתבקשים:

"כמו רבות מחברותי אני מקפידה לברך מדי יום את ברכות השחר בחברותא. למרות הקשי הטבעי שהתעורר אצלי בתחלה, התעקשתי להתמיד בהנהגתי דבר יום ביומו בנאמנות, ומהר מאד אף נהנית מהרעיון והתחברתי אליו.

כדי שנוכל להתמיד בקבלתנו החלטנו, אני וחברותי, לנצל את הדקות הארוכות של נסיעת הבקר הקבועה מהבית לסמינר לאמירת ברכות השחר בחברותא משתפת.

במשך כמה חדשים התמדתי בהנהגה זו בהצלחה יתרה. הדבר עודד אותי להקפיד לצאת בזמן לאוטובוס, כדי שאוכל לומר את הברכות יחד עם חברותי ולא אאלץ לברך בפני מישהי בלתי מכרת, פעלה שמבחינתי הייתה כרוכה באי נעימות מסוימת.

לפני כחדשים קרה שאחורתי לאוטובוס הקבוע. אמנם לשמחתי עמדתי בנסיון; אזורתי אמיץ, נגשתי לאחת מהנשים שעמדו בתחנה ובקשתי ממנה בעדינות לומר בפנייה את ברכות השחר.

האשה הביטה בי בהשתאות, אך כמובן הסכימה מיד. אמרתי את הברכות בכונה, כפי שהרגלתי, הגברת ענתה אחרי אמן, ולאחר שסימתי נקשרה בינינו שיחת נימוסין. היא שאלה לשמי ולמקום למודי, ואני השבתי על שאלותיה בתם לב.

כשבועים לאחר מכן בשורו לי הורי על הצעת שדוף שגשמעה בעבורי - בחור מצין בן למשפחה אמידה ומיחסת. בתחלה הטלתי ספק ברצינות ההצעה. אחרי הכל, משפחתנו, כמו משפחות המחתנים הקודמים שלנו, היו כלן משפחות טובות אך פשוטות למדי, ואלו ההצעה הנוכחית היא של משפחה כה

שיערי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל ההלולא

שפרכות השחר ישלמו בעניית אמן

ב'סדר היום' שיסד בעל ה'חלקת יהושע' כתב: "לומר ברכות השחר בפני איזה שיענו אמן, כידוע מקדושי עליון שברכה בלי אמן, היא ממש פלג גופא" ('חלקת יהושע' - תקנות ונהגות עמ' סא).

לענות אמן

אחר ברכות השחר

בעל ה'חלקת יהושע' נהג לשמע מדי יום ברכות השחר מפל המתפללים הקבועים במנינו והיה עונה אמן אחריהם (קונטרס 'אור עולם' עמ' לז).

ה'חלקת יהושע' כ"א בשבט תשמ"ב

ה'חלקת יהושע'

האדמו"ר רבי יחיאל יהושע רבינוביץ מביאלא נולד לאביו האדמו"ר רבי ירחמיאל צבי משעודליץ בה' בטבת תרס"א. בהיותו כבן חמש נפטר אביו, ובשבת נחמו תרפ"ד הואיל לקבל על עצמו למלא מקום אבותיו בעיר ודובה שבפולין. בשנת תרצ"ט, עם כניסת הנאצים לפולין, ברח לשטח שהיה בשליטת הרוסים והגלה לסיביר, שם מסר את נפשו על קיום מצוות התורה ולא ותר אף על כל הנהגותיו בקדש.

בשנת תש"ז עלה לארץ ישראל והתישב בתל אביב ובשנת תשס"ו עבר להתגורר בירושלים. היה לדמות מופת הנערצת על כל רואיה, ובמיוחד בתפלותיו הזכות שנאמרו בהתלהבות ובדבקות נפלאה.

נפטר בכ"א בשבט תשמ"ב. על ציאנו שבמרומי הר הזיתים נכתב: "כל ימיו התפלל לישועתן של ישראל". ספרו 'חלקת יהושע' שהדפס לאחר פטירתו מכיל דברי תורה על התורה והמועדים שהשאיר אחריו בכתב ידו.